

національних чи міжнародних нормативно-правових актів, навчання студентів-юристів, життя та професійної діяльності правників. Тут мова права може набувати суб'єктивності, колоритності та образності.

Розмовний стиль мови права активізується під час професійної бесіди в юридичному колі чи у процесі обговорення проблем юридичної проблематики непрофесіоналами. У такому випадку для неї характерна імпровізованість, спонтанність, відхід від стандартів і кліше, висока емоційність.

Таким чином, мова права як динамічне явище функціонує в різних сферах людського життя і характеризується набором певних якостей. Її однозначно не можна назвати підвидом одного зі стилів української літературної мови, адже вона обслуговує значно масштабніше різноманіття людських стосунків, перебуваючи на перетині лінгвістики та юриспруденції.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. Т. 2, № 49. С. 155–157.
2. Лісовий М. Культура професійного мовлення : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2010. 175 с.
3. Язык закона / под ред. А.С. Пиголкина. М. : Юрид. лит., 1990., 200 с.

Демченко Володимир Миколайович,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування Херсонського
національного технічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНЕ АРГО: ФУНКЦІОНАЛЬНІ КОРЕЛЯТИВНІ ПАРАЛЕЛІ

Кримінальне арго («феня») поряд із традиційним вивченням у закладах юридичної освіти останнім часом згадується в наукових працях, присвячених мовленнєвій культурі соціуму. Ця проблема конкретизується поняттям «російськомовне калькування», оскільки одиниці злочинницького арго (що походять із івриту, ідишу чи циганської мови) прийшли до українського мовлення саме з російського. Функціонально ж вони пройшли через всі рівні мови – від таємного арго до мови публіцистики, закріпившись у

загальнонародному мовленні. Ці політичні колізії аналізують К. Городенська, І. Дзюба, С. Караванський, Л. Масенко, Г. Мацюк, О. Тараненко, О. Пономарів, аналізуючи окремі кальковані форми у функціональному полі української мови. Поряд із тим потребують аналізу й окремі лексичні комплекси, зокрема кримінальне арго.

Л. Масенко в монографії «Мова радянського тоталітаризму» згадує й арго маргінальних елементів суспільства, зокрема лайливі та грубі його елементи, що увійшли в мовлення радянських громадян після більшовицького перевороту [1]. З того часу поступово слова злочинського світу входять у мову художньої літератури та публіцистики, репрезентуючи просте мовлення, а партійні та комсомольські керівники взагалі брали їх на озброєння у своїй фаховій комунікації – щоб бути «ближчими до народу». Це зрештою відчутно знизило рівень російського мовлення, однак й українська мова набралася тих негативно конотованих одиниць, що більшою мірою мали ідіоматичний характер – не відповідали семантиці їх питомих етимонів.

Серед кола словників означеного арго виділяємо працю «Феня – азбука ЗЭКА», де надається коротка етимологія та первинне функціональне значення одиниці [2]. Ми вже аналізували такі одиниці в різних площинах – соціолінгвістичній, мовноструктурній, функціональній [3]. У цій розвідці розглянемо деякі одиниці злочинського арго, що увійшли до мовлення народу, де корелюють сьогодні і кримінальне значення, і повсякденне розмовне, не переступаючи межу літературної мови.

Наприклад, фенєва сполука «поштовий ящик» на позначення місця відбування покарання серед іншого люду довгий час використовується на позначення «спец»поселення – військового чи наукового, що займається певними дослідженнями чи розвідкою (або, скажімо, свого часу блокуванням зарубіжних радіосигналів – «ворожих радіостанцій»). Саме ця семантика й залишилася в пам'яті кількох поколінь радянських громадян.

Сленгізм «кодло» у злочинів позначає «злочинне угруповання», але має більш давнє походження з польської мови з провідним значенням «родовий зв'язок» [4, с. 491], і тому не дивно, що вживалося на різних рівнях і в різних стилях саме української мови. Тобто в російській воно відзначалося однозначно негативною асоціальною семою, а в українській – неоднозначною етимологією (певною мірою негативною, однак

не асоціальною). Аналогічно негативно конотована одиниця «барига» («наркоторговець») – на позначення скупника краденого чи нечесного торговця. Етимологію вбачаємо від «баришника» (початково – маклер, посередник), що все одно мало негативний характер, оскільки в радянський час будь-які торгові операції поза державною системою сприймалися виключно як негативне явище, відповідно такі особи повсюдно критикувалися й були об'єктом висміювання як потенційні злочинці. Тому одиниця «баришник» сприймалася як не менш груба за «баригу». У кримінальній своїй функції воно залишається актуальним, оскільки злодії й сьогодні потребують реалізації вкраденого ними.

Менше негативної семантики виявляє одиниця «кипіш» (у місцях відбування покарання – «збурення», походить з ідишу й означає поліцейську облаву); у народному мовленні сьогодні використовується на позначення поведінки особи – ознака «кипішний» («непередбачуваний, небезпечний») із відповідними діями («кипішувати»). Цікаво, що в українській мові фіксується слово «кипшіти», що етимологізується як контамінація слів «кишіти» та «кипіти» [4, с. 449] (тобто отримується те ж саме значення збурення – на кшталт «натовп кипить»). Так само негативно конотується одиниця «чабан» («начальник загону в колонії») – через характеристику колективу засуджених як баранів, оскільки вони працюють кожного дня – на відміну від «блатних». Останній сленгізм увійшов у загальнонародне мовлення радянського народу швидко на позначення не лише певних преференцій, а й узагалі системи соціального розподілу, коли людина (зокрема студент чи учень) оцінювалася не за своїми розумовими здібностями, а за належністю до певних прошарків населення (робітниче походження, співробітництво з «внутрішніми органами», номенклатурність тощо).

Ще одна одиниця пов'язує кримінальний світ із корпоративним (цивільним) – «мама» («папа»), що у першому позначає голову злочинного угруповання (ще – збувача наркотиків), а у другому – голову колективу, переважно носія адміністративно-командного стилю, для пересічних громадян і маргіналів – турботливого господаря (наприклад, авторитарний президент Білорусі «батька» чи сумно відомий «отец всех народов»). Аналогічно в мовленні в'язнів – «пахан» («авторитет») і «бугор» («бригадир»). У зазначених світах

аналогічну функцію об'єднання виконує лексема «працювати» (рос. «работать»), що в загальному розумінні означає певну діяльність, тобто у фені – скоювати злочини. Іншими словами, гасло злодіїв перед виходом на злочин – «працюємо», у правоохоронців – «відпрацювати свідків» (рос. «отработать»), у музикантів – «работать концерт» та ін.

Серед фенєвих одиниць, що пов'язують кримінальний сленг із молодіжним сленгом, найбільше наркоманських термінів, що робить їх актуальними й у ХХІ столітті. Такою, наприклад, є одиниця «колеса» на позначення пігулок (таблеток), переважно наркотичних, такими є сленгізми «щимес», «п'ятка», «косяк», «забити трубу» та ін. «Ксива» (одиниця ідишевого походження) на позначення будь-якого документа також функціонує в мовленні представників кількох поколінь, як і «базар» у значенні «розмова», «бухий» («п'яний»), «зав'язати» («припинити красти або будь-яку злочинну діяльність», нині – «кинути шкідливі звички», напр., зловживати спиртним). Що ж до марихуани, то первинний продукт збирання – конопляний сік – позначається калькованим арготизмом «пластилін», оскільки вимішується у схожий в'язкий конгломерат, який має офіційну назву «гашиш», а вторинний продукт – засушене суцвіття коноплі (офіційна назва «анаша») – у фені має відповідник «план» – від англ. plant («рослина»).

Чимало фенєвих одиниць характеризують людей позитивно й негативно (відповідно до злочинної моралі): злодій-рецидивіст – «князь» (з давніх часів – найголовніший правитель, оскільки походить від герм. *конунг* – «король»), зломщик сейфів – «ведмежатник» (домінантна сема сили), злодій-«карманник» – «щипач» (за манерою діяльності). Зауважимо, що навіть такі первинно зашифровані слова (через вторинну семантику) сьогодні зрозумілі всім українцям, і це не від певного «злочинного романтизму», що був властивий світу середини ХХ століття, а від поширення їх у літературі, кіно й навіть публіцистиці, звідки вони прийшли до загальнонародного мовлення.

Можна зробити висновок, що чимало одиниць кримінального аргю («фені») активні в уживанні не лише в колі злочинців, але й серед іншого люду України, що є негативним наслідком впливу російської мови в часи тоталітаризму й авторитаризму. Це мають розуміти й правоохоронці під час аналізу певної особи за її мовленням.

Список використаних джерел

1. Масенко Л. Мова радянського тоталітаризму. Київ: ТОВ «Вид-во «Кліо», 2017. 240 с.
2. Феня – азбука ЗЭКА. 2005. Цензор.Нет. Доступно: https://censor.net.ua/resonance/927/fenya__azbuka_zeka_banditskor_usskiyi_slovar
3. Демченко В. Державна мова як об'єкт національної безпеки. Херсон: Вид-во ПП Вишемирський В.С., 2019. 176 с.
4. Етимологічний словник української мови. Київ: Наук. думка, 1985. Т.2. 570 с.

Діденко Олег Миколайович,
аспірант відділу докторантури та
ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

ЕЛЕКТРОННЕ ГОЛОСУВАННЯ ЯК СПОСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Іноді у публікаціях можна зустріти пропозиції змінити чи доповнити національне виборче законодавство напередодні чергових або позачергових президентських та парламентських виборів. Так справедливо та очікувано активізувалася дискусія щодо можливості запровадження електронного голосування при волевиявленні громадян, порушувались питання чи готова Україна до такого ноу-хау сьогодні [1].

На наше переконання, ґрунтовний аналіз законодавства України про вибори, світової практики у даній сфері необхідно здійснювати системно і на фаховому рівні, а відповідні рекомендації, зміни і доповнення до законодавства слід вносити не хаотично, виважено, у встановленому порядку, враховуючи результати існуючих експертиз та обговорень.

Безумовно, переважна більшість населення користується інформаційно-комунікаційними технологіями, більшість має доступ до всесвітньої мережі Інтернет, фактично не уявляє повноцінної власної життєдіяльності та функціонування державного механізму. З огляду на ці та інші фактори, навряд чи можна здивувати населення такими категоріями як «електронна демократія», «електронне врядування», «електронні вибори» чи «електронне голосування» тощо.

Дослідники неодноразово підкреслювали, що не є винятком і сфера політики, де активно пропагують та